

Секція 3. ГІБРИДНІ ВІЙНИ: ІСТОРИЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

УДК 355.01:159.942:620.9

Приймачук Е.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ТЕРОР ЯК ІНСТРУМЕНТ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

***Анотація.** Сучасна архітектура гібридних конфліктів висуває енергосистему на роль ключового медіатора між військовими діями та психологічним станом суспільства. Розгляд енергетичного терору як інструменту гібридної війни дозволяє вийти за межі оцінки технічних руйнувань і зосередитись на стратегії «керованого хаосу». Через створення «цифрового вакууму» та інструменталізацію страху перед техногенним колапсом агресор намагається деформувати соціальну тканину держави, провокуючи апатію та недовіру. Проте відповіддю на ці виклики стає еволюція суспільної свідомості: виникнення енергетичного активізму та горизонтальної солідарності. У цьому контексті когнітивна стійкість нації постає не менш вагомим чинником оборони, ніж інженерна безпека, перетворюючи енергетичну автономію на акт цивільного спротиву та гарант національної єдності.*

***Ключові слова:** Енергетичний терор, гібридна війна, когнітивна стійкість, енергетичний активізм.*

Przymachuk E.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

ENERGY TERROR AS A TOOL OF HYBRID WARFARE

***Abstract.** The modern architecture of hybrid conflicts elevates the energy system to the role of a key mediator between military actions and the psychological state of society. Examining energy terror as a tool of hybrid warfare allows for a perspective that transcends technical destruction, focusing instead on the strategy of "managed chaos." By creating a "digital vacuum" and instrumentalizing the fear of technological collapse, the aggressor attempts to deform the social fabric of the state, provoking apathy and distrust. However, the response to these challenges is the evolution of social consciousness: the emergence of energy activism and horizontal solidarity. In this context, the nation's cognitive resilience becomes as significant a defensive factor as engineering security, transforming energy autonomy into an act of civil resistance and a guarantor of national unity.*

***Keywords:** Energy terror, hybrid warfare, cognitive resilience, energy activism.*

У сучасних гібридних конфліктах енергетична інфраструктура перестала бути суто технічним об'єктом і перетворилася на один із головних фронтів психологічного та стратегічного протистояння. Масовані атаки на критичну цивільну інфраструктуру України є класичним прикладом гібридної стратегії, де першочерговою метою є не фізичне знищення військового потенціалу, а деморалізація цивільного населення, провокування гуманітарних криз та примус держави до капітуляції через створення нестерпних умов існування.

Психологічний вимір енергетичного терору базується на концепції «керованого хаосу» та формуванні стану хронічної вразливості. Постійна загроза відключень, відсутність тепла, води та зв'язку в умовах низьких температур руйнують базове відчуття безпеки, що є фундаментом суспільної стабільності. Це спрямовано на виснаження ментального ресурсу нації, де тривалий побутовий дискомфорт має трансформуватися у соціальну апатію або протестні настрої. Особливо небезпечним є явище «цифрового вакууму»: втрата доступу до верифікованої інформації під час блекаутів створює ідеальне середовище для ворожих

інформаційно-психологічних операцій (ІПСО), що мають на меті посягти паніку та недовіру до владних інститутів.

Стратегічний аспект свідчить про еволюцію тактики «тотальної війни» у форматі «енергетичного шантажу». Якщо в конфліктах минулого століття метою було знищення промислових потужностей, то сьогодні агресор намагається розірвати «соціальну тканину» держави, роблячи ставку на масову міграцію та колапс міських екосистем. Енергетика тут виступає як заручник: фізичні руйнування об'єктів генерації синхронізуються з кібератаками на диспетчерські центри, що робить вплив багатовимірним і кумулятивним.

Особливе місце в архітектурі гібридного нападу займає інструменталізація страху перед технологічною катастрофою. Агресор використовує не лише прямі влучання, а й демонстративні загрози об'єктам атомної енергетики, створюючи ефект «радіаційного шантажу». Це виходить за межі класичного воєнного протистояння, оскільки метою стає глобальний психологічний тиск не лише на українське суспільство, а й на міжнародну спільноту. Такий підхід має на меті викликати паралізуючий страх і примусити до «умиротворення» агресора, використовуючи природне прагнення людини до безпеки як слабку ланку в системі національної оборони. Енергетика тут перетворюється на медіа-транслятор загрози, де кожна новина про пошкодження ліній живлення АЕС працює як елемент когнітивної зброї.

З іншого боку, гібридний характер війни зумовив появу нового типу громадянської ідентичності, а саме «енергетичного активізму». Психологічна адаптація відбулася через перехід від пасивної ролі споживача до активної ролі учасника системи безпеки. Масове залучення бізнесу та домогосподарств до енергозбереження, використання альтернативних джерел та горизонтальна координація під час блекаутів стали формою «цивільного супротиву». Це нівелює основний розрахунок агресора на соціальний вибух, оскільки спільне подолання труднощів зміцнює соціальний капітал і довіру всередині країни.

Підсумовуючи вищезгадане, можна зробити висновок, що у гібридному вимірі енергетична стійкість вимірюється не лише мегаватами чи кількістю систем ППО, а насамперед здатністю суспільства зберігати раціональність та єдність у штучно створених екстремальних умовах. Подолання енергетичного терору вимагає не лише інженерних рішень, а й системної роботи над когнітивною стійкістю суспільства, яка стає головним бар'єром на шляху гібридної агресії.

Джерела та література

1. Горбулін В. П. Як перемогти Росію у війні майбутнього. Київ: Брайт Букс, 2022. 240 с.
2. Стійкість громади в умовах гібридних загроз : аналіт. доп. / за ред. О. А. Корнієвського. Київ : НІСД, 2023. 48 с.
3. World Bank. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA2). Washington, 2023 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/39574> (дата звернення: 15.04.2026).
4. ReliefWeb. Ukraine: Humanitarian Impact of the Energy Crisis. UN OCHA, 2023 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-humanitarian-response-2023-situation-report-january-december-2023-enuk> (дата звернення: 16.04.2026).
5. International Energy Agency. Ukraine's Energy System: Overview. Paris, 2024 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.google.com/search?q=https://www.iea.org/reports/ukraine-s-energy-system-overview-of-current-status-and-recovery-efforts> (дата звернення: 16.04.2026).